

Džěłowe směrnicy Domowiny hač do 15. hłowneje zhromadźizny

w léće 2011 (schwalene na 14. hłownej zhromadźiznje dnja 28.03.2009 w Chrósćicach)

Předśłowo

Džěłowe směrnicy su zakład džěławosće wolenych gremijow Domowiny, zarjada Domowiny kaž tež wšitkich Domowinje přisłušacych župow a specifiskich fachowych towarstwow w běžnej legislatiwje hač do přichodneje hłowneje zhromadźizny. Wopisuja ćežišćowe nadawki a zaměry třěšneho zwjazka a delegaća 14. hłowneje zhromadźizny zhromadźizny maja je schwalić. Z tym nabudu płaćiwosć a napołoža wšitkim mjenowanym gremijam, instancam a towarstwam, přewzać zamołwitosć za zwoprawdženje jednotliwych ćežišćow.

Předležace džěłowe směrnicy wobkedźbujaja předchadźace, kotraž buchu na 13. hłownej zhromadźiznje w Kulowje schwalene, a nawjazuja na spjelnjene resp. njespjelnjene ćežišća džěławosće w pjeć hłownych dypkach. Džensniše towaršnostne položenje w Němskej, w Europje a na cyłym swěće wobwliwuje hospodarsko-financna kriza, kotraž so na jednotliwe kraje wšelako wuskutkuje. Serbja njemóža so na spočatku noweje legislatiwneje peridy na přilubjenja a wotzamknjene zrěčenja k spěchowanju serbskeje rěče a kultury zložować, tak zo su ekonomiske wuměnjenja a financne ramiki za spjelnjenje nadawkow zwotprědka njewěste. Při wšěm ma so z lětnje k dispoziciji stejacyimi srědkami zlutniwje wobchadžeć, wo prioritach rozsudžeć a cyłej zamołwitosći w narodnym zmysle wotpowědować. To je wužadanje za woleny gremij zwjazkoweho předsydstwa, jeho prezidija runje tak kaž za wšitke předsydstwa a za předsydow/předsydki župow, župnych towarstwow, Domowinskih skupinow a specifiskich fachowych towarstwow. Nic naposledk su wosebje wužadani načolnicy serbskich institucijow, ze srědkami zlutniwje wobchadžeć a serbsko-specifiski wuskutk kóždyje naprawy měć za wuchadzišćo zasadženja srědkow.

Džěłowe směrnicy su zdobom baza zhromadneho skutkowanja wšitkich w Domowinje zjednočenych mocow a měli so z kreatiwnym zhromadnym džěłom, kooperatiwnym walčkowanjom mocow a z narodnym zapalom kóždyho jednotliwca a kóždyho towarstwa zwoprawdźić.

1. Serbska rěč

1.1 Domowina wojuje wo poľne připóznaće serbsčiny z tym, zo:

- wuwija swójske rěč spěchowace naprawy na wšěch polach towaršnostneho žiwjenja
- žada sej sylnu angažowanosc Swobodneho stata Sakska a Kraja Braniborska wosebje na komunalnej runinje kaž tež sobuzamołwitosć Zwjazka w zmysle pozbudžowanja k nawuknjenju a nałožowanju serbsčiny
- žada sej konsekwentne dodžerženje zakonjow a zakonskich postajenjow k přesadženju prawow serbskeho luda
- přewjedže w zhromadnosći z Radomaj za serbske naležnosće w Sakskej a Braniborskej we wěstych wotstawkach wubědžowanje „Rěči přichilena gmejna“.

1.2 Hač do 15. hłowneje zhromadźizny zdžěła Domowina rěčnopolitisku strategiju k zwoprawdženju programa Domowiny. W zmysle wšoserbskeho nadawka zapřijeja so serbske towarstwa, institucije a komunalni zastupjerjo do jeje nadžěłanja.

1.3. Kubłanske naležnosće

1.3.1. Za dalše přesadženje projekta WITAJ maja so wutworić wuměnjenja, kotrež zmóžnjeja załoženje WITAJ-skupinow w pěstowarnjach dwurěčneho teritorija Łužicy wšudže tam, hdžež sej to starši přeja. Za to matej Swobodny stat Sakska a Kraj Braniborska wotpowědny pjenježny a personelny ramik zaručić.

Z nošerjemi pěstowarnjow mamy sej zhromadnje zdžělać přehlad wo potřebje kubłarjow/kubłarkow we WITAJ-pěstowarnjach za přichodne 10 lět.

Zhotowić ma so ze skutkownej podpěru Serbskeho šulskeho towarstwa z.t. lisćina, hdy a hdže je nowa kubłarka/kublar trěbna/trěbny.

1.3.2. Wabjenje za dwurěčne kubłanje džěci w pěstowarskej starobje je wšoserbska naležnosć, kotraž žada sej angažement kóždeho jednotliwca – horliwego Serba runje tak kaž wšitkich župow a towarstwow a tež zarjadniskich cyłkow. Wutworić ma so zhromadna syć dowěrnikow, kotřiž so prócuja wo wuspěšne zhromadne džěto ze staršimi, kiž maja džěci w předšulskej starobje. Maja so prawidłownje informaciske zarjadowanja kaž tež projekty iniciěrować a přewjesć, kiž měli tomu słužić, zo bychu starši zažne dwurěčne kubłanje jako najlěpše wuměnjenje za wuwice swojich džěci spóznali.

1.3.3. Počahujo so na artiki 8, wotrězk 1, pismik i) Europskeje charty za regionale abo mjeńšinowe rěče maja so kontrolne gremije zasadzić, kotrež mjeńšinowe šulstwo wobkedžbuj a přewodžeja. W Braniborskej wobstejaca džěłowa skupina k rjadowanju relewantnych specifiskich serbskich kubłanskich temow a prašenjow měła zdobom jako dohladowacy organ trajnje skutkować, kotryž nad napravami za wutwar delnjoserbskeje wučby stražuje, je spěchuje a wobstajnje wo situaciji rozprawja a so po potřebje tež wo korektury postara. W Sakskej měł so tohorunja wotpowědny gremij konstituować, kiž přewozmje poradžowacu a kontrolnu funkciju. Předewšěm maja zastupjerjo Serbow nic jenož poradžowacu, ale tež rozsudžacu kompetencu dóstać.

Dalše trěbne naprawy w Sakskej

1.3.4. Za serbske šule w Sakskej maja so struktury zjawneho šulstwa w zmysle škitaneho mjeńšinoweho šulstwa wutworić. Za to je trěbne zwjazowace prawniske rjadowanje, kotrež zaruča trajne struktury kaž tež wotpowědne financne ramiki. Syć serbskich šulow ma so lokalnej potřebje wuwica WITAJ-hibanja w pěstowarnjach přiměrić.

1.3.5. Z dwurěčnym kubłanjom w serbskich šulach po koncepcje 2plus ma so zaměrnje pokročować. Trěbny nowy koncept za serbske šulstwo, kiž zaruča zdobom prawo sobupostajowanja přez zastupnistwo Serbow, ma

so z politiskimi zamołwitymi, z komunalnymi nošerjemi, wučerjemi, staršimi a dalšimi zajimcami dodiskutować, schwalić a politisce přesadzić.

- 1.3.6. Pod hesłom „Naše šule – šule za žiwjenje“ maja so wšitke serbske šule jako „wotewrjene“ rum za dowěrnikow a na kubłanju džěćiny zajimowanych towarstwow a zarjadnišćow wotewrić. Wosebje w zwonkašulskim džěle maja so projekty iniciěrować, kiž zmóžnjeja praktiske nałožowanje serbsčiny.
- 1.3.7. Namjetujemy knježerstwu wutworić džěłowu skupinu, kotraž koordinuje zawěšćenje a přesadženje prawa Serbow na sobupostajowanje a soburozsudžowanje w kubłanskich naležnosćach.**

Dalšne trěbne napšawy w Bramborskej

- 1.3.8. Tradicionalna serbska wucba ma se w niwowje pówušys pšez to, až se modernejše formy wuwucowanja nałožuju. Serbska wucba ma se wěcej do srježi góžinskego plana integrěrować. Status WITAJ-wucby ako wótchylna organizaciska forma wucby ma se změniš do regularneje bilingualneje wucby. K tomu pominamy rozšyrjony wědomnostny pšewod. Pši profilěrowanju Dolnoserbskego gymnaziuma ma se wěcej na zajmy serbskego luda glědaš. Wšykne serbske gremije deje wabiš za powołanje serbskego ceptarja, howacej grozy tšach, až serbska wucba njamóžo se pšewjasć.
- 1.3.9. Wót lěta 2003 žěła w Dolnej Łužicy „Žěłowa kupka za rozwězanje specifiskich serbskich kubłańskich temow“. Žěło w tej kupce musy k tomu wjasć, až Serby dostanu wětše móžnosći sobupóstajenja a kompetence soburozsuzenja wó serbskich šulskich pšašanjach, na pš. we formje serbskego šulskego ražca, ako teke serbsku rěc wobkněžy.
- 1.3.10. Móžnosći žěłabnosći Serbskeje kubłańskeje seši maju se trajnje personelnje garantowaš. Serbska kubłańska seš ma se ako baza za rozwězanje kubłańskich pšašanjow w Bramborskej wuwijaš.
- 1.3.11. Kubłanje dorosćonych pšez wšykne generacije jo sobu zakład za dljukodobne spěchowanje kubłańskich pšašanjow w Dolnej Łužicy. To pótrjefijo rowno tak kubłanje starjejšych a drugich priwatnych zajmcow ako teke wobstawne powołańske dalejkubłanje we wobłuku rěcy, kultury a stawiznow jadnotliwcow abo cilowych kupkow. Mimo drugich institucijow, kenž k tomu pšinosuju, maju Domowina-župa Dolna Łužyca, ABC Chóšebuz, Rěcny centrum Witaj a Šula za dolnoserbsku rěc a kulturu wósebnu zagronitosć.
- 1.3.12. Mjajsobna kooperacija institucijow žěłajucych na pólu kubłanja jo přednotny zakład za konsekwentne, wuspěšne žěło, efektiwne wupóceranje fachowych mócow, financnych srědkow a zaměrne planowanje zboka pótrjefjonych zajmcow. Pšez zgromadne žěło institucijow deje se zawěšćiš diferencěrowane kurse a zarědowanja. Wšykne serbske institucije a towaristwa su napominane, aby take pórucenja za do- a dalejkubłanje dorosćonych wužywali a je drugim naražili.

2. Kulturne naležnosće

- 2.1. Zaměrnje ma so z politikarjemi na krajnej a zwjazkowej runinje wo nowym financnym zrěčenju za spěchowanje Załožby za serbski lud jednać. Na zakładze wulkosće kóždolětneho budgjeta maja so koncepcije za spěchowanje na projektnym polu kaž tež za institucionelne wobłuki zdžělać a zwoprawdźić.
- 2.2. Institucijam přidžělene lětne budgety su zakład srjedzodobneho planowanja. Trěbne strukturne a zarjadniske reformy, kiž zaručeja eficientniše wobchadjenje ze srědkami a zdobom spjelnjenje přidžěleneho kulturneho nadawka, maja so na tutym zakładze zdžělać a zwoprawdźić. Za polěpšenje transparency wšitkich naprawow a wzajomneje kooperacije mjez serbskimi institucijemi ma so konstituować džělowy kruh nawodow serbskich institucijow, kiž so po potrebjce tež z prezidijom Zwjazkowego předsydstwa Domowiny k strategiskim wuradžowanjam zeńdže.
- 2.3. Profesionelne serbske wumělstwo je ze zakładnym stołpom serbskeje kultury. Wšitke institucije kaž tež towarstwa maja so we wzajomnym partnerstwje na zakładze k dispoziciji stejacych srědkow na najefektiwniši puć a strategiski koncept do přichoda dorozumić. W zamołwitosći institucije profesionelneho wumělstwa ma so dorost za profesionelne a lajske čělesa, wosebje nastupajo wumělski nawod, kublać a wukmanjeć.
- 2.4. Zachowanje tuchwilneje šěrokeje bazy ludowumělskich tworičelskich potencow bywa dale z wusahowacym nadawkom. Zarjadniske poslužby za kulturny management maja so tak zradować, zo słuža spěchowanju lajskeho wumělstwa w najšěršim zmysle. Tole sej wužada zlutniwy wobchad z wobmjezowanymi personalnymi a finansielnymi resurcami a koncentraciju zarjadniskich kapacitow.
W tutym zwisku maja so k 01.01.2010 strukturne změny k přerjadowanju personelných kapacitow za kulturno-praktiske džěło wotpowědnje doporučenjam ewaluacije firmy P + K zwoprawdźić.
- 2.5. Wusahowace předewzaće narodneho a mjezynarodneho zhromadneho džěła mjez lajskimi folklornymi čělesami je Mjezynarodny folklorny festiwal „Łužica“ w lětomaj 2009 a 2011.
- 2.6. Na zakładze ewaluacije serbskich institucijow a doporučenjow kónčneje rozprawy Instituta za kulturnu infrastrukturu pod wjednistwom prof. Vogta maja so w 2. pollěće 2009 tematiske wuradžowanja přewjesć, kak reformy resp. naprawy najspěšnišo zwoprawdźimy, zo bychu so nowe koncepty přiwezali a zaměrnje zwoprawdźeli.

3. Hospodarstwo a infrastrukturelne naležnosće

- 3.1. Domowina ma dale a zaměrnje sobu džělać na konceptach za infrastrukturelne a regionalne wuwice na polu kultury, turizma a wuměnjenjow za hospodarske rozwiće w dwurěčnej Łužicy. Za to maja jednotliwi zastupjerjo

w planowanskich wuběrkach a zarjadnišćach swoje bjezposrědnje poradźowace nadawki a koordinaciju dale wukonjeć.

Na komunalnej runinje ma so z gmejnami a gmejnskimi wuběrkami na zhromadnych předewzaćach dźělać. Jako bjezposrědni partner za koordinowanje předewzaćow skutkują regionalni rěčnicy. Fachowy nawod a koordinaciju ma referent za hospodarske a infrastrukturelne naležnosće.

- 3.2. Ze zaměrnym sobudźěłom w modelowym regionje Hornja Łužica–Delnja Šleska pod aspektom demografiskeho wuwěća ma so w dźěłowej skupinje „Serbske naležnosće“ pokročować.
- 3.3. Wosebite ćežišća sobudźěła w rozsudźacych resp. koncepcionelnje dźěłacych wuběrkach su slědowace:
 - sobudźěło při zdźěłanju koncepcije za wuwěće wjesnych kónčinow ze zaměrom, aktiwizować Serbow a serbske zjednoćenstwa, towarstwa a firmy k wuwanju a realizowanju projektow za přichod regiona. To same ma so za Delnju Łužicu pruwować.
 - zesylenje sobudźěła w turistiskich zjednoćenstwach Hornjeje a Delnjeje Łužicy pod aspektom wobwliwowanja specifiskich serbskich naležnosćow a to we wobłuku Marketingoweje towaršnosće Hornja Łužica (MGO), Krabatoweho towarstwa a dalšich.
- 3.4. Podpěra a koordinacija kaž tež zhromadne dźěło ze Zwjazkom serbskich rjemjeslnikow a předewzaćelow z.t. we wšitkich naležnosćach a projektach, kiž spěchuja wuwěće infrastruktury w narodnym a mjezynarodnym zmysle, wosebje w Euroregionje Nysa. Partnerstwa mjez hospodarstwom a kulturnymi předewzaćemi maja so dale zhromadnje wuwěć.
- 3.5. Powołanske wukubłanje tež w serbsćinje ma bjezposrědni wuznam za fachowy dorost. Tohodla podpěruja a spěchuja so wšitke naležnosće a projekty, kiž zapřijeja serbsku rěč do wukubłanja. Za to skićatej zarjad Domowiny a RCW wotpowědnu koordinaciju a fachowu pomoc.
- 3.6. Wuskutki wokrjesneje reformy w Sakskej maja so w narodnym dźěle wosebje přesahujo wokrjesnu hranicu k Slepjanskemu regionej wobkedźbować. Regionalni rěčnicy Domowiny su kontaktne wosoby wokrjesnym zarjadam resp. decernatam za bjezposrědnu wšědnu dźěławosć w serbskich naležnosćach. We wuskim zhromadnym dźěle ze serbskimi přiradami maja rěčnicy po boku wokrjesnych sejmikow wšitke specifiske serbske naležnosće slědować a we wothłosowanju z přiradami sčasom naćiski za wobzamknjenje w sejmiku wobjednać a wothłosować. Zdobom wukonjeja funkciju posrědnikow serbskich zaměrow župow na teritoriju wokrjesow.

4. Zjawnostne dźěło

Zaměrne a mnohostronske zjawnostne dźěło ma za Serbow wosebity wuznam, zo by so šěroka zjawnosć wo položanju našeho luda runje tak kaž wo narokach, zaměrach a skutkowanju Domowiny informowała. Kóždy člon Domowiny a jej přislušacych župow a towarstwow měł so za to sobu zamołwity čuć a ze swojim skutkowanjom nahladnosći třěšneho zwjazka přinošować. Zarjad Domowiny za tutón zaměr wšě jemu k dispoziciji stejace formy nowinskeho a zjawnostneho dźěla wužiwa. Prawidłownje so informacije wo naležnosćach a předewzačach Domowiny a jej přislušacych župow a towarstwow serbskim a němskim medijam posrědkuja.

Nutrkowna komunikacija mjez zwjazkowym předsydstwom, župami a towarstwami kaž tež zarjadom ma so polěpšić a skrućić. Za to wutwori so wuběrk za komunikaciju, kiž poradźuje zwjazkowe předsydstwo a zarjad Domowiny.

Domowina podpěruje iniciatiwy za wuwicé serbskeje digitalneje a techniskeje infrastruktury. Při tym měli so cyłoserbske zajimy wobkedźbować. Při koncepcionelnym wuwicu tajkeje serbskeje digitalneje syće měli so zapřijeć serbske abo Serbow tangěrowace institucije, komunalne zarjady, towarstwa, předewzaća, šule, cyrkwinske organizacije, swójby, jednotlivcy kaž tež druhe zajimowane a dźělowe skupiny.

5. Domowina 2012

Hnydom po 14. hłownej zhromadźiznje ma so zahajić strategiska diskusija pod hesłom „Domowina 2012“. Zaměr šěrokeje zjawneje diskusije ma być, programatiske nadawki Domowiny do přichoda a za to trěbne formy dźěławosće třěšneho zwjazka definować.

- 5.1. Wobkedźbujo kubłansko-politiske, rěčne, socialno-hospodarske, demografiske a dalše aspekty narodneho dźěla ma so ofensiwnje za nowymi pućemi rozrisanja zaměrow Domowiny pytać a maja so nowe koncepcije za wěšte wobłuki wuwivać. Rezultaty a doporčenja ewaluacije prof. Vogta maja so do nich zapřijeć.
- 5.2. Zesylnjenje zhromadneho dźěla z Domowinskimi skupinami a towarstwami w regionach kaž tež z nadregionalnymi fachowymi towarstwami twori wosebite diskusijne čezišćo. Wuznam, nadawki a róla nadregionalnych fachowych towarstwow pod třěchu Domowiny ma so w nowych zrěčenjach precizować.

Zwjazkowe předsydstwo měło tutu diskusiju iniciěrować a nawjedować.

Časowy plan a plan naprawow k přesadźenju směrnicy ma so w zamołwitosći zwjazkowego předsydstwa zdźělać a zwoprawdźić.

Přehlad wo zapodatych namjetach na 14. hłownej zhromadźiznje w Chrósćicach

1. Jan Bart: Diskusija k směrnizam

- z nošerjemi pěstowarnjow měli zhromadnje zdžělać přehlad wo potrebjce kubłarkow/kubłarjow na 10 lět,
- zhotowić ma so ze skutkownej podpěru Serbskeho šulskeho towarstwa lisćina, hdy a hdže je nowa serbsko-rěčna kubłarka/kublar trěbna/trěbny

2. Namjet z rozprawy zwjazkowneho předsydstwa, strona 4

- namjetujemy knježerstwu, wutworić džělowu skupinu, kotraž koordinuje zaručenje a přesadženje zasadow prawa Serbow na sobupostajowanje a soburozsudžowanja w kubłanskich naležnosćach

Wobaj namjetaj so w kubłanski wuběrku dale wobjednaja.

3. Roman Grzyb: Namjet

- wuběrk za serbsku digitalnu syć jako fachowy gremij zwjazkowneho předsydstwa za džěło w interneće a za moderne medije (SIMM)

wuformulowany namjet:

Domowina podpěruje wutworjenje serbskeje digitalneje syće a wuznawa so k wutwotrenju a wobhospodarjenju jednotneje cyłoserbskeje syće, kiž wobsahuje wšitke serbske a Serbam přichilene institucije, gmejny, towarstwa, předewzaća, šule, cyrkwinske organizacije, swójby kaž tež wosobiny a zawjazanje do towaršnostneho cyłka. Z wuběrkom za serbsku digitalnu syć wutwori so wosebity gremij za nowe medije. Wuběrk wobsteji w fachowcow, kiž poradźuja Domowinu kompetentnje we wšitkich strategiskich prašenjach, nawjeduja digitalne projekty w nadawku Domowinu a zastupuja narodnu organizaciju w tutej naležnosći w nadregionalnych gremijach.

4. Jan Nuk: namjet

- polěpšić nutřkownu komunikaciju mjez zwjazkowym předsydstwom a sobustawskimi župami a towarstwami kaž tež ze zarjadom Domowiny.

5. Hilža Nukowa: namjet na medijowy wuběrk

- wutworić serbsku medijowu radu,
- podlěšić wusyłanski čas wšědnje wo jednu hodžinu a to hač do 9.00
- rěčne kubłanje młodych redaktorow a
- zwyżić podžěl ludoweje hudźby w rańšich wusyłanjach.

Wšitke namjety měł medijowy wuběrk dale wobjednać

6. Dr. P. Brězan: namjet w rozprawje medijowneho wuběrka

Što wočakujemy wot medijow:

1. dokładne a wuzrawjene rešerše
 2. přinoški za budženje a skrućenje narodneho wědomja Serbow
 3. wusměrjenje strategije na 100. róčnicu založenja Domowiny
- Wšitke namjety měł medijowy wuběrk dale wobjednać.

Namjety 3 – 6 so we wuběrku za komunikaciju dale wobjednaja.

7. Manfred Hermaš: namjet

- natwar europskeho centra za spěchowanje tradicijow a nałožkow

Přispomnienie: to běše něhdyši nadawk Folklorneho centruma při DSLK, kiž so njeje hižo z 1996 dale wjedł. Tutón namjet měł so dale w kulturnym wuběrku wobjednać.

Namjet wobjedna so we wuběrku za kulturu a wuměłstwo.

8. Namjet změrcowskeho wuběrka, znajmjeńša jónu wob lěto rozprawjeć w zwjazkowym předsydstwje wo analyzy wobkedźbowanjow a doporučenjow kaž tež rozsudow změrcowskeho wuběrka a jich přesadženje.

Dale namjetuje wuběrk změnu wustawkow k artiklu 11, nadawki předsydy a městopředsydow zapřijeć, Wotstawk 4 “Městopředsydaj staj we wosebitej měrje zamołwitej za nutřkownu komunikaciju Domowiny, to rěka za běžny a wobstajny styki a wothłosowanja zwjazkoweho předsydstwa a prezidija ze župami a čłonskimi towarstwami”.

9. Z diskusije dr. Norbergoweje měli so 3 wuprajenja w přichodže sylnišo wobkedźbować:

1. kompetenca a awtonomija župy měła so dale skrućić
2. pomoc a podpěra třěšneho zwjazka napřećo Delnjej Łužicy ma so trajnje zaručić
3. wočakuje so “pozitiwna diskriminacija” při rozdźelenju resorsow tež w zwisku ze strukturnej diskusiju

10. Namjet wustawkoweho wuběrka, kiž je so jako samostatny namjet wot delegatow schwalił a wobzamknjeny namjet zwjazkoweho předsydstwa wo strukturnej reformje k 01.01.2010 wotpowědnje předležacych ewaluacijow přez eksternu firmu P+K Halle. – hlej přiłoha

Namjety 8 – 10 maja so we wustawkowo-strukturnym wuběrku dale wobjednać.

11. Jana Pětrowa, županka župy Budyšin apeluje na to, zo měło so polěpšić kultura rozestajenja w gremijach a mjezsobnej komunikaciju mjez župami a towarstwami.

To je naležnosć wšikich čłonow zwjazkoweho předsydstwa.

Namjety a doporučenja zezběrał: Bj. Cyž, jednaćel